

IKER 2 ETA ESKERRIK ASKO

Uztaritze, 1983-V-23 ()*

Piarres Lafitte

P. Lafitte jaunaren amaiera hitzak

Aditzale adixkideak, ohore handi bat zait zuen guzieren aintzinean agertzea egungo besta hunen karietarat. Atsegin dut, zeren denak baitzarete euskal kulturaren aldekoak eta euskaltzale adituak. Orori doakizuela ene bihotzetikako agurra.

Jadanik txunditua eta aztoratua bezala nago bai jaun auzapezak, bai Aita Villasantek, bai Haritschelhar euskaltzain buru ordeak egin dauzkidaten goresmenez. Banuke urguluz hanpatzeko aski estakuru, ez banaki nehork bezain ontsa neure mugen eta eskasen berri. Eskerrak diozkatet halere, beren onezia zabala erakutsi dautatelakotz.

Berdin parada huntaz balia, kazeta eta irrati batzuek goraipatu naute eta karta batzu ere eskuratu ditut ele goxoz bete naute. Jakin bezate estimatzen dutala heien guzieren ikustatea.

Nahi nuke azpi-markatu atsegin berezi bat zaitala Uztaritzen iragaitzen baita egungo ospekunde hau, ene burua Uztariztar senditzen baitut.

Ene ama zena Uztaritzen sortua zen, eta nihaur Luhuson sorturik ere, ez nintzen han egon, ama eri handi izanez eta Senpereko amañotarik landa Uztaritzeko Buxtingorin eman nuen ere haur ttipi denbora ene apitxi eta amixirekin. Ene ama-eskola bortz garren urteraino orai giren gaztelu huntan berean zen goitirako eskuin aldean. Duguine anderea zen gure erriensa.

Oroit naiz oraino kanpo aldean biltzen ginela muttiko eta nexkak eta eskolan sartzeko, bi lerrotan emaiten ginela eta kantuz egiten ginuela sartzea. Erdarazko kantu bat zen. Ez banintz erlastua, kantatzen ahal naukezue. Hona zein ziren errepika eta bi koplak:

(*) P. Lafitteren hitzaldi hau, Maite Mendiburuk transkribatu du.

Oui, marchons, marchons, marchons,
entrons tous à l'école
Oui, marchons, marchons, marchons
courons à nos leçons!

A nos leçons soyons dociles,
Écoutons bien ce qu'on nous dit,
Et si parfois c'est difficile,
Soyons vaillants, soyons hardis!

Lisons, lisons avec constance,
Soignons, soignons, tous nos devoirs,
Rien n'est plus beau que la Science,
Rien n'est plus doux que le Savoir!

Ez dut uste orduan jakitatearen ederraz eta gozoaz axola handirik baginukeen. Bainan nork jakin hitz mixteriozko horiek ez ote zatzaizkitan azpi-oharmenera jautsi eta han sustraitu! Beharbada luzara haurreko kantu horrek piztu zautan goiz danik hartu nauen ikasteko gose gorria.

Baditake beraz Duguine andereari zor diotan parte segurik egun hemen izaita.

Egia erran, izan dut Uztaritzen geroxago euskararen erakusle hoberik. Hogeita-bi urtez Hiriberrian ukan dut bil-etxe eta ihes-leku: Anaiz Olhagaray andereak, ene ama zenaren oroitzapenetan seme bat bezala artatu ninduen, eta Milafrangako euskalki berezia maisuki bazerabilkan.

Uztaritzen apez euskalzale andana batek sustatu naute euskaldungoan. Aipa dezazket Blaise Adéma, Michel Iriart, Blazy.

Laikoetan nola ez izenda Luis Dassanoe euskalzale buru famatua. Souberbielle miriku eta juje bi anaiak, gaztegoetan ezin ahantz dezazket Uztaritzen Aintzina kazeta sortu ginuen urtetako lagun suharrak: Amocain, Jean Dubosq, Labéguerie bi anaiak eta abar. Berrogoi-ta-hamabortz urte huntan bainago Uztaritzeko Semenarioran, hor ere ukan ditut laguntzale ederrak: Matthieu, Garat, Aranart, Lassalle, L. Pochelu, Bidondo, P. Narbaitz, P. Etchemendi, A. Lamarque, Bascans...

Badut naski nahikoa erranik adiarazteko zergatik hain dohatsu naizen Uztaritze huntan egin baitzait liburu eder hunen eskaintza.

Ordu bide da zerbait erran diezazuedan eskaini dautaten liburu gotor hunek egin-arazi dauzkitan gogoetez.

Haritschelhar jaunak hartaz eman daukitzuen xehetasun zenbait errepi-katuko ditudala badut beldurra. Otoi barka dezadazue.

Obra hunek badauzka 923 orrialdetan, 28 lan euskaraz, 14 españolez, 14 frantsesez, biga rusoz, batto alemanez, bertze bat inglesez.

Hastapenean da Alfontso Irigoyen jaunak eskuz eginikako ene potret bat. Hiru eskaintza. Ene biziari buruzko zenbait puntu. Ene idazkien titulu zerrenda bat eta Iratzederen olerki hunkigarri bat.

Gaiak sailka daitezke hiru zatitan. Zati handiena euskarari dagokio: lan andana batek aditza dute ikertzen; zenbaitek hiztegia, leku-izenak, ahaide-izenak, joskera puntu batzu, euskararen usaia lehen eta orain, eratzik-hitz batzu, musika eta euskera ritmoen kidetasuna, zenbait euskalkiren berezitasunak.

Bertze zati batek badauzka literatura gaiak: idatzi zahar batzu ezagutze-rat emanak zaizku; bertsolaritza eta olerkaritza aipu dira, idazle zenbaiten hizkera aztertua.

Hirugarren zati batean arras bertzelako lan batzu ezar daitezke: frantses literaturari buruz, irarkola bati buruz, dialektologiari edo ixtoriari dagozkien ixtorio orokor batzu eta abar.

Lan horiek guziak arras berriak dira, ederki idatziak eta jakitate-ekarleak. Unibersitario kategorikoak.

Aintzinamendu handi bat salatzen dute eta euskal ikasgoak goiti ari direlako seinale sustatzaile bat da.

Ez zait itsusi ikertzale eta jakintsun horien guzienganik etorri baitzait liburu balios hau. Eskerrik minenak diozkatet orori batean egun, bakotxari hitz bat igorriko diotan artino.

Zerbaitek nau gehienik hunkitu azken denbora hauetan: euskalari gazte multzo bat heldu zaizkigula, kar berriz, begi berriz, lan-molde berriz mintzaiaren ikertzerat, ez gaingiroki, baina sakonki eta zabalki. Primadera eder horri ohartu nitzai ez bakarrik liburu hau irakurtzean, baina berdin tesis edo gramatika-txosten batzu iragaitean, egileak izan ditzen gizon ala emazte.

Aurrerapen horrek gogoan eman daut San Lukas-ek aipatzen duen Simeon xaharra. Agure horrek Jesus Israelen salbatzaile beharra zela igarri zuen pondutik erran zion Jainkoari "oraitik zure ganat biltzen ahal nauzu!".

Aditzale maiteak, nik ere otoitz bertsuaren egitera nago: "Jainko jauna, ene aldia egintxea daukat. Zure ondorat biltzen ahal nauzu. Ondokoak hor ikusten ditut hasi nuen euskal ildoari lotuak! Heiek iduri zait bururatuko dutela euskal kulturaren salbamendua.

Gora gazteak! Hala-biz!